

FELICITA VOS

Tussen
zwarte
vlinders

ROMAN

De KL 1603 taxiede zonder vertraging om 14.25 uur naar de startbaan. Het was een bewolkte dag. Het toestel maakte vaart en steeg op. Niet veel later vlogen we boven een grijs wolkendek, zonder zicht op de wereld onder ons. Ik schoof het luikje voor het raam naar beneden en sloot mijn ogen.

Ik had de afgelopen maanden als een bezetene aan de vertaling van een Spaanse roman gewerkt. De schrijver, Alejandro Ruiz, had daarin de frauduleuze handel en buitenechtelijke escapades van een invloedrijke vriend beschreven. Hij kreeg een proces aan zijn broek waardoor de verkoopcijfers als een raket omhoog waren geschoten. De Nederlandse uitgever wilde het zo snel mogelijk op de markt brengen. Dankzij werkdagen van zestien uur had ik nu vrije tijd, die me de kans gaf te ontsnappen aan datgene wat mij al maandenlang tergde. Ik had besloten een last-minute vlucht naar Rome te boeken, een stad waarin ik kon verdwijnen.

Rond kwart voor vijf liep ik via de gate naar de bagageband. Mijn koffer kwam als een van de eerste aanrollen. Ik volgde de blauwe borden richting de Leonardo Da Vinci Express, die mij in iets meer dan een half uur naar station Termini zou brengen. Zodra ik daar de trein uitstapte, viel de warmte als een deken over mij heen. Het was hier zo'n vijftien graden warmer dan in Nederland. Ik trok mijn vest uit en knoopte het om het handvat van mijn rolkoffer.

Voor ik mijn hotel opzocht, wilde ik de geur van de stad opsnuiven, die op dit moment voornamelijk uit een mix van jasmijn en scooteruitlaatgassen bestond. Ik liep in gedachten door de straatjes, tot mijn oog op een aantal foto's in

een piepkleine galerie viel. Stokstijf bleef ik staan. Ik stond oog in oog met mijn etnische afkomst. De Roma, een volk zonder vaderland, maar wel met een volkenrechtelijke status, een eigen vlag en een volkslied. Iets dwong me naar binnen te gaan. Met een angstig voorgevoel stapte ik over de drempel. De minigalerie was hooguit drie bij vier meter groot, had een laag plafond en hing van onder tot boven vol met zwart-wit foto's van Roma. Een gezette vrouw van middelbare leeftijd, gekleed in een iets te strakke, lichtblauwe jurk, was de enige aanwezige in het vertrek, dat rook naar citroen en bergamot. Op haar bureau stond een flesje Farina 1709, een typisch Italiaanse eau de cologne.

'Mag ik even rondkijken?' vroeg ik haar.

Ze glimlachte naar me, terwijl ze intussen met een stukje karton verwoede pogingen deed een bromvlieg te verjagen. 'Certo, certo. Avanti,' zei ze, met een uitnodigend handgebaar, terwijl ze haar blik even op mij liet rusten. 'De foto's zijn gemaakt door de Spaanse fotograaf Faustino Garcia-Jiménez,' verklaarde ze. Ze gaf me een A4'tje waarop ze waarschijnlijk zelf had geschreven dat hij de foto's had gemaakt om het leven van de gitano's in Granada vast te leggen. Ik liep langs de gitano's van Andalusië, bekeek foto's van waarzegsters, rozemarijnverkoopsters, schoenpoetsers, mannen en vrouwen zonder ledematen of anderszins misvormd, zittend op een deken met een bedelbakje voor zich, zangers, gitaristen en flamencodansers. Er hingen ook foto's van doopfeesten, bruiloften en begrafenissen. Een portret van een oude vrouw die uitdagend, onafhankelijk, met fonkelende ogen recht in de camera keek. Vrouwen die met baby's op hun heup eten kookten en mannen die trots voor de fotograaf poseerden. De foto's gaven de bedoeling van de fotograaf goed weer. Hij had de gitano's van Granada gevolgd en geprobeerd hun dagelijks leven zonder

opsmuk of vals sentiment vast te leggen, en hij had daarbij niet geschuwd de sociale ongelijkheid in beeld te brengen. Ik liep van de ene naar de andere foto met een gevoel van ontroering dat ik niet kon thuisbrengen. Bij de laatste schrok ik. Herkende ik een van de mannen op die foto? Maar dat was onmogelijk! Hij was overleden, verdronken in zee. Zijn lichaam was nooit gevonden. Zijn doorweekte colbert met in de binnenzak zijn rijbewijs en paspoort, aangespoeld of achtergelaten op het strand, waren volgens de autoriteiten het bewijs van zijn dood.

‘Jullie vader is een kleine dood gestorven,’ had Janis gezegd. We hadden op dat moment geen idee dat een kleine dood de ergste dood is die een Roma kan overkomen. Een kleine dood is geniepig, overvalt je en ontnemt je de kans om afscheid te nemen, om vergeving voor zonden te vragen en in het reine te komen met je verleden. En nu... ik kneep mijn ogen samen en boog me voorover tot vlak voor de afbeelding. Ik werd duizelig. Hoewel ik de felle blik in mijn vaders donkere ogen niet kon zien, zat hij daar in de voor hem zo typische houding met zijn hoofd opzijgedraaid, zijn blik op de hals van het instrument gericht, zijn lichaam schuin voorovergebogen in zichzelf verzonken, in dialoog met zijn gitaar. Mijn hart bonsde hevig. Het kon niet. Het was onmogelijk. Ik haalde diep adem en deed mijn best mezelf te kalmeren.

‘Wanneer zijn deze foto’s gemaakt?’ vroeg ik de galeriehoudster. Mijn stem trilde.

‘Drie jaar geleden.’

‘Zijn ze te koop?’

‘Jazeker. Er is ook een boek van gemaakt. Wacht,’ zei ze, terwijl ze naar achteren liep. Even later kwam ze terug met een boek dat ze als een kostbaar artefact op haar vooruitgestoken handen liet rusten.

‘Dit exemplaar is door de kunstenaar gesigneerd. Misschien vindt u het interessant?’

Ik pakte het aan en bladerde het voorzichtig door. De afbeelding waarop ik mijn vader dacht te herkennen, vond ik er niet in terug.

‘Prachtig boek mevrouw, maar ik ben geïnteresseerd in die foto,’ zei ik, wijzend naar de bewuste afbeelding.

‘Ja, die is schitterend. Het verdwijnende zonlicht en de overgang naar de schemering vormen een perfect decor voor de muzikanten.’

‘Weet u hoe de groep of de mannen op de foto heten?’

‘Nee, signora. Maar dat zou de fotograaf moeten weten.’

‘Is hij in Rome?’

‘Nee, helaas. Hij is op dit moment in New York, waar hij in de Red Looks Labs-galerie een tentoonstelling aan het inrichten is.’

‘O,’ kon ik slechts uitbrengen. Intussen bleef ik gehypnotiseerd naar de afbeelding staren. Ik voelde een koude rilling over mijn rug lopen. ‘Ik wil deze graag van u kopen. Wat is de prijs?’ vroeg ik zo kalm mogelijk.

‘Het is een met de hand gesigneerde en genummerde foto,’ zei ze en noemde het bedrag. De prijs interesseerde me niet. Ik móést de foto hebben.

‘Kan ik hem meteen meenemen?’

‘Dat zal helaas niet gaan, signora. Ik kan het werk van Faustino aan u verkopen, maar u kunt het pas na afloop van de expositie ophalen.’

‘Wanneer is dat?’

‘Over vier weken.’

‘Maar dan ben ik hier niet meer,’ riep ik ontzet.

‘Ik kan hem naar u opsturen, signora. Geen probleem.’

‘Nee, nee,’ zei ik. ‘U zei toch dat deze foto’s genummerd zijn? Heeft u dan geen ander exemplaar om te verkopen?’

‘Helaas niet, signora.’

‘Kunt u geen contact met...’

‘Het andere, laatste exemplaar, wordt in New York geëxposeerd,’ onderbrak ze me.

‘Hebt u misschien een kaartje van de fotograaf?’

‘Zeker, maar het zal niet uitmaken.’

Ik zweeg en probeerde grip op mijn emoties te krijgen. Was het een fata morgana? Als mijn vader ervoor gekozen had op mysterieuze wijze te verdwijnen en zijn dood te ensceneren, zou hij zich dan laten fotograferen? Nee, ik moest me vergissen. Maar mijn instinct en het gevoel dat ik iets had gezien dat niet voor mijn ogen bestemd was, bleef zich aan mij opdringen.

‘Zal ik hem dan maar voor u reserveren?’ De ietwat dwingende, hese stem van de vrouw doorbrak mijn gedachtestroom. ‘Dan moet u wel direct afrekenen,’ voegde ze er snel aan toe.

‘Graag,’ zei ik.

Ze nam plaats achter de tafel, noteerde mijn gegevens en nadat ik haar betaald en bedankt had, verliet ik met mijn betaalbewijs en een haastig ‘Arrivederci’ de benauwende ruimte.

Ik lag languit op bed in een negentiende-eeuws okerkleurig palazzo met gesloten groene luiken voor de ramen aan de Via Marghera, ooit het zomerverblijf van de prinses Cesarini Sforza. Het was een EcoWorld-hotel met een aangename en elegante sfeer dat ik voor twee nachten geboekt had. Ik dacht aan Fredo en schoot in de lach. Hij zou dit hotel nooit uitgezocht hebben.

‘Voor mij mag het wel een beetje ranzig zijn, dat heeft iets erotiserends,’ hoorde ik hem in gedachten zeggen. Ik zag voor me hoe hij zijn ogen iets samenknep en zijn kaak verstrakte. Fredo is de enige man in mijn leven die ik volledig vertrouw. Hij woont het merendeel van het jaar in Frankrijk, waar hij als Frédérique Barras door het leven gaat en columns voor Parijse bladen schrijft. Hij is een flamboyante verschijning. Groot, slank, met lange, zorgvuldig gekapte, donkerbruine lokken. Overdag draagt hij lichte make-up en hij heeft zich qua kleding een ‘dandylook’ aangemeten. ‘De Oscar Wilde van de eenentwintigste eeuw,’ zeggen mijn zus Ula en ik gekscherend. We hebben elkaar ontmoet op het jaarlijkse tuinfeest van een uitgeverij. Hij was met een van de schrijvers meegekomen. We raakten aan de praat en na die eerste kennismaking ontstond al snel een wonderlijke, maar ook hechte vriendschap. We mailen elkaar iedere dag stipt om acht uur ’s avonds, soms zelfs vaker. Even TD’en, tussendoren, noemt hij het. Gekke Fredo. Onder zijn luchtige, frivole uiterlijk schuilt leed en eenzaamheid, maar dat zal hij nooit toegeven. Fredo leidt twee levens, een in Parijs en het ander bij zijn moeder in een Rotterdamse villa. Daarbij horen twee persoonlijkheden. Fredo één leidt een leven

in darkrooms, met vluchtige, anonieme seks. Fredo twee is een sobere, ingetogen man die een goede en zorgzame zoon voor zijn moeder wil zijn. In dat leven verbergt hij zijn geaardheid omdat zijn moeder het niet verdraagt dat haar enige zoon homoseksueel is. Hij heeft volgens haar goede vrienden, net zoals hij goede vriendinnen heeft. Hij deelt ook nauwelijks iets van zijn amoureuze avonturen met mij.

‘Och, ma chère, als je eens wist, ik ga het je niet aandoen om je te vertellen wat ik allemaal uitspook, je mag het gewoon niet weten. Je zult heel anders over mij denken, vrees ik,’ echoden zijn woorden in mijn hoofd.

Ik zou nooit anders over hem denken. Maar hoe close we ook zijn, ik had nog altijd geen woorden weten te geven aan wat me overkomen was. Ik had me veilig gevoeld bij C., maar hij had mijn vertrouwen geschonden. Het ondenkbare was gebeurd. Ik deed mijn best om hem te vergeten, maar hij was er nog altijd; ik zag, ik hoorde en ik rook hem, vooral als ik het niet verwachtte. Ula had een vloek over hem uitgesproken, dus ook C. zal hopelijk nooit meer rust in zijn leven kennen.

Ik stond op en liep naar de badkamer om te gaan douchen. Net toen ik de kraan opendraaide ging mijn telefoon. Het was Fredo. Hij belde nooit zonder reden buiten ons vaste tijdstip, dus ik nam op.

‘Heb je het gehoord? Puck is dood, ze was amper vijfenveertig, vorige week vierde ze nog uitbundig haar verjaardag. Een hersenbloeding, klaar. Dat was het dan voor Puck. Het arme schaap heeft dagenlang dood in haar huis gelegen voor ze uiteindelijk door haar buurman gevonden werd. Haar honden lagen naast haar. Het zal je maar gebeuren.’

‘Puck dood?’ Het duurde even voor het goed en wel tot mij doordrong. Puck, die bruiste van levenslust en boordevol plannen zat.

‘Dat zeg ik toch, een hersenbloeding. Misschien wel twee, wie zal het zeggen,’ voegde Fredo er stekelig aan toe. ‘Ze had dagelijks contact met haar moeder en die heeft de buurman gevraagd poolshoogte te nemen nadat ze twee dagen niet thuis gaf. Volgens mij heeft ze die twee dagen als een koude, dode kraai in een hoek van haar huis gelegen. Nou ja, daar heeft ze zelf natuurlijk niets meer van meegereggen, maar schrijnend vind ik het wel. Ook al vond ik haar vaak een beetje eng, dit gun je toch niemand?’

Ik voelde een koele windvlaag over mijn rug strijken.

‘Waar zijn haar honden?’ vroeg ik.

‘Och lieve, typisch iets voor jou om meteen daaraan te denken. Die arme beesten hebben al die tijd bij haar stofelijk overschot gewaakt. Tot de buurman kwam, ze waren totaal overstuurd, vertelde hij. Puck kennende zou ze dit gegeven tot kunst verheven hebben. Volgens mij heeft ze het voorvoeld. Als ze me schreef, dan liet ze namelijk de laatste tijd iets obscuurs doorschemeren, waardoor ik eigenlijk niet verrast ben.’

Ik groef in mijn geheugen, maar kon me geen donkere nevelen in haar mails herinneren.

‘Laat ik het zo zeggen, ik voelde het, de verandering, maar liet het onbenoemd. Er zijn tenslotte honderden dingen die je leven een zwiep kunnen geven. Dat weet jij maar al te goed, of niet dan?’

Misschien had ik het mis, dacht ik. Maar ergens wist ik dat mijn gevoel mij niet bedroog.

‘Ze is al eerder ernstig ziek geweest en heeft te veel tijd voorbij laten gaan. Misschien werkte ze aan een kunstwerk dat ze nog wilde voltooien en wilde ze niet met een mogelijk einde geconfronteerd worden. Weet ik veel. Ze was niet te peilen en, hoe zal ik het zeggen, nogal een heftige vrouw. Ik denk dat haar laatste hoofdstuk haar, ondanks

haar voorgevoel, overvallen heeft. Heb je de berichten op Face niet gelezen?’

‘Ik heb zo ongeveer dag en nacht aan mijn vertaling gewerkt en niet op Facebook gekeken.’

‘Maar natuurlijk. Van die Spaanse charlatan,’ zei hij vleien. ‘Maar och, het is schandelijk wat sommigen schrijven en zo’n briljante vrouw verdient in mijn ogen een medaille. Tegenwoordig kotst iedereen er van alles uit op de socials. Ik word er nerveus van. Er zal vast een necrologie in de *NRC* en *de Volkskrant* over haar verschijnen. Ze was een begenadigd violiste én maakte bovendien, net als je zus, intelligente kunstwerken. Jemig, wat zullen ze over mij schrijven als ik er niet meer ben?’

‘Doe niet zo idioot man, jij gaat nog lang niet dood.’

‘Je weet het maar nooit, met al mijn kwaaltjes, en ik heb steeds zo’n keelpijn.’

‘Fredo, hou toch op. Je bent een rasechte hypochonder.’

‘Daar heb je gelijk in,’ grinnikte hij. ‘O, wat moest ik toch zonder jou beginnen? Je weet mij altijd weer op te beuren. Ik ga zo direct Strepsils of iets van dien aard kopen. Maar nu we het toch over de dood hebben: érgens vind ik de dood wel spannend. Of liever gezegd: doodgravers. Ze dragen de geur van de lijken die ze verzorgen als een wolk van exquisite parfum om zich heen en dat vind ik enorm opwindend. Tijdens de begrafenis van tante Mathilde heb ik, achter de struiken, van de doodgraver z’n piemel gesnoept. Ik zat op een bankje en hij stond voor me met zijn opgerichte geslacht, o, als ik eraan terugdenk... Hij is getrouwd en heeft drie kinderen, maar is homo hoor, als zovelen. Ik zal je verder niet over mijn erotische escapades vertellen. Ik weet dat je er niet van houdt, maar bij een volgende gelegenheid lok ik die lul van hem weer mee in het donker. Hoewel, ik wil hem best eerder een kans geven. Ruimte genoeg in moeders kelders,’ grinnikte hij.

3

Ik draaide mijn lange, zwarte krullen in een knot, trok een luchtige jurk met bijpassende slippers aan en ging de stad in. In deze tijd van het jaar rook Rome niet alleen naar jasmijn en uitlaatgassen, maar ook naar de lindebomen die over een paar maanden in Nederland bloeien en naar nat, geel zand, vermengd met een vleugje asfalt. Mijn gedachten werden beheerst door de man op de foto. Maar ik had het voor Fredo verzwegen. En dat was niet het enige.

Op straat werd ik in warme geuren ondergedompeld, die mij samen met het zachte licht een gevoel van melancholie bezorgden.

Dwalend door de stad besloot ik dat ik de essentie van mijn missie niet uit het oog moest verliezen. Ik wilde emotioneel niet opnieuw verstrikt raken in pijnlijke herinneringen, een geschiedenis die ik niet kon veranderen en die mij zou terugvoeren naar de dorre vlakte van het verleden.

‘Niet lullig bedoeld hoor, maar sjezus, je bent de laatste tijd net een bloem die geen water krijgt,’ zei Fredo een paar maanden geleden tegen mij.

‘Man, wat zeik je nou,’ zei ik snibbig. ‘Ik werk me de pestpokken om die vertaling af te krijgen.’

‘Hmmm,’ was het enige dat hij zei. Voor ik erop kon ingaan zei hij: ‘Wat ik nu heb meemaakt, je zult het niet geloven. Eén of andere IJslandse schone, met de naam Tirsá Gunnardóttir, heeft mij via Face opgespoord. Ze schreef me dat ze een niet-erkende dochter van Elizabeth Taylor en Richard Burton is. Godsonmogelijk natuurlijk, want het kind is ergens in de twintig en hoelang geleden zijn die Hollywoodfossielen al niet gaan hemelen?’